

קונטרס

מכתב תשובה

בו יבוא מכתב קודש תשובה מאהבה מאת
כ"ק מרן אדמו"ר הגאון הקדוש אדמו"ר
רבנו גרשון חנוך זצ"ל בעל "אורחות חיים"

מראדזין

בעניין מצוות התכלת בציצית

כמו כן מצורף חליפת מכתבים בין הרב מוהרש"ש
בן הגה"צ בעל "לב העיברי" מירושלים עיה"ק ת"ו
ומכתב תשובת כ"ק מרן אדמו"ר רש"ש זצוק"ל
הרואים אור לראשונה בס"ד

בסוף הקונטרס יבואו מילין שפירין ופירורי עובדות
הנוגעים לעניין גילוי התכלת בידי כ"ק מרן רבנו זצוק"ל
יוצא לאור בס"ד על ידי מכון "תפארת ראדזין"
להוצאת והפצת ספרי וכתבי מרנן רבותינו הקדושים זי"ע

מאיזביצא-ראדזין

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שבוע שקורין פרשת ציצית [ש'לח']

בני ברק תש"פ

תוכן העניינים

- דברים אחדים.....3
- מכתב כ"ק מרן הגאון הקדוש אדמו"ר 'בעל התכלת'
אל הגה"צ רבי עקיבא יוסף זצ"ל בעל "לב העיברי".....7
- דברים בשולי האיגרת.....9
- מכתב הרה"ג מוהר"ר שמעון שלזינגר מירושלים עיה"ק
אל כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי שמואל שלמה זצוק"ל.....12
- מכתב תשובת כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל אל הרה"ג הנ"ל.....14
- פירושי עובדות בעניין התכלת בציצית.....15

כל הזכויות שמורות

להוצאת "תפארת ראדזין"

להוצאת והפצת כתבי מרנן רבותינו הקדושים זי"ע

מאיזביצא ראדזין

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מכתב תשובה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק בעל "אורחות חיים" ובעל התכלת זצ"ל

שנשלח אל הגאון הצדיק המפורסם מוהר"ר עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל
מירושלים עיה"ק ת"ז בעל מחבר הספר "לב העיברי"

בעניין "מצוות התכלת בציצית"

דברים אחרים

ישמח לב מבקשי ה', בהיגלות נגלות מכתב תשובה בהלכה נדיר ויקר הערך, שנשלח מאת אדמו"ר רבנו הגאון הקדוש מרן רבי גרשון חנוך העניך זצלה"ה, בעל "התכלת" ומחבר הספר "אורחות חיים", אל מעון קדשו של הגאון הצדיק הנודע רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל, איתן מושבו בעיר הקודש והמקדש ת"ו. נושא המכתב, הוא הפולמוס שהתנהל אז באותה תקופה בין גדולי ישראל שבדור, בנושא מצוות "תכלת בציצית" שביקש רבנו לחדש ולהנחיל בכלל ישראל, פולמוס שהיה אז בעת כתיבת המכתב בעיצומו.

כידוע ומפורסם, שבמהלך שנות חייו האחרונות עלי אדמות, היה רבנו הקדוש עסוק כולו ב"מלחמת מצווה" בנושא חידוש מצוות התכלת בציצית, אשר ברוב גאונותו וגדלו חידש, מתוך עמל ומסירות נפש והשלכת נפשו מנגד באופן שאי אפשר לתאר, ואשר עלה לו דמים מרובים תרתי משמע, ובריאות גוון. משימת קודש זו, שבה ראה את תפקיד קדשו עלי חלד, ולה התמסר בלב ונפש בכל כוחו ונפשו. וחיבר על כך שלשה ספרים יקרים ומקיפים, בכמות ובאיכות כולם שווים למובה ולברכה, שניים מהם זכה עוד להוציא בחיים חיותו, ה"ה: א) מאמר "שפוני טמני חול" (ווארשא תרמ"ז), ב) מאמר "פתיל תכלת" (ווארשא תרמ"ה), ג) ואחרון חביב בכמות ובאיכות, שיצא לאור רק אחרי הסתלקותו לגנוי מרומים, הספר הגדול "עין התכלת" (ווארשא תרנ"ב), אשר הוציא לאור בנו וממלא מקומו בקודש מרן רבנו הקדוש רבי מרדכי יוסף אלעזר זצ"ל מראדזין בעל "תפארת יוסף" זצ"ל.

והנה מבין גדולי ישראל זצ"ל שבאותו הדור, אשר רבנו הגדול עמד עימם בקשרי הלכה, במיוחד בנושא התכלת, היה הגאון הצדיק הנודע רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל מירושלים עיה"ק, מתלמידי הגאון בעל "כתב סופר" זצ"ל, בעל מחבר הספר "לב העיברי", ועוד ספרים. רבי עקיבא יוסף זצ"ל, מפורסם היה בזמנו בין גדולי חכמי

ירושלים עיה"ק, שהייתה עיר מלאה וגדושה בחכמים וסופרים המתקדשים ומיטהרים לפני האלוקים בעיר הקודש והמקדש, ובזמנו סמכו עליו כל גדולי ירושלים בתפקידו האחראי כמכשיר המקוואות בירושלים, ובעוד תפקידי קודש מרובי אחריות. הוא היה האחד והמיוחד, אשר מעצמו נענה לקריאת קדשו של רבנו הגדול בנושא חידוש התכלת בציצית, ונפשו איזוהתה ויעש לעצמו טלית קטן וגדול מעוטרות בציצית עם פתיל תכלת, ובשעתו אף סבל רדיפות רבות בשל כך.

הגדיל רבי עקיבה יוסף לעשות, כאשר ניסה לדבר על ליבם של כמה מגדולי ירושלים ת"ו מעניין התכלת, ואלמלא מלחמת חורמה שקידשו כנגדו אז כמה ממתנגדיו בירושלים, יתכן שאף היה קוצר הצלחות בנושא. וכפי שיעיד מכתבו של רבי עקיבא יוסף בעניין, שאותו הריץ אל רבנו הגדול בעל "התכלת", מכתב אשר רבנו הגדול העלהו על נס בהתבטאו על כותבו הגדול כי "לא אלמן ישראל", ואף העתיק הימנו דברים בהקדמתו הגדולה לספרו "עין התכלת", וזה לשון רבנו (שם):

"ובאמת לא אלמן ישראל ח"ו, וגם בדורנו יש הרבה גדולי תורה ויראי ה', אשר ליבם חרד בקרבם לקיים מצוות ה', מצוות התכלת.. כאשר השגנו בזה כמה מכתבים.

"ולדוגמה אציע לשון הרב הגאון הצדיק מוהר"ר עקיבה יוסף שליט"א מעיר הקודש ירושלים ת"ו, הנודע בשם ספרו הבהיר "לב העיברי" ושאר חיבורים יקרים. וזה לשונו הטהור במכתבו אלי:

"מציון יבורך גבר בגוברין, כבוד הרב הגאון הצדיק כקש"ת מוהר"ר גרשון חנוך הרב דאיזביצא שליט"א.

"הקרה ה' לפני קונטרס "שפוני טמוני חול" על איזה שעות בשאלה, ושמחתי על הרעיון הקדוש, ושלחו לי אחר כך קונטרס בדפוס, זה לעומת זה, והשבתי כנגדו (א), ועתה הנה זה בא והשאלני שני קונטרסיו היקרים (ב), וגם הנאני במעשה ידיו להתפאר לפאר ליוצרנו יתברך שמו, ושמחתי, כי כמה דברים אשר כיוונתי מן הכתוב בקונטרס "פתיל תכלת", ואין בית המדרש בלא חידוש בס"ד.

"אמנם העיקר הכול פי רוב המעשה לזכות הרבים בס"ד, אמרתי לגלות אוון דה"ק (=דהוד קדושתו) יחי'. דברתי בעניין עם גדולים דפה עיה"ק הגאון דבריסק נ"י (=מורנו הגאון הגדול רבי יהושע לייב דיסקין), והגאון מוהר"ש סלנט נ"י, והסכימו עמי בגוף ההלכה על פי דעת הרמב"ם ז"ל, שאין שום מקום להסתפק לפטור מחיוב קיום המצווה, דהא אפילו בלא חוט זה כשר.

מכתב תשובה בנושא התכלת בציצית

5

"אמנם אחר חג השבועות, כאשר באו הנה הקונטרסים, ודברתי עם הגאון דבריסק נ"י למעשה, אז אמר לי כי אי אפשר לו עוד להתערב, כי קיבל מכתב מן מורי הוראה דווילנא באזהרה שלא להשיב בעניין הזה כלל. ואמרתי לו, לא אבין כזאת, "ואדברה בעדותיך וכו' נגד מלכים ולא אבוש" (תהלים קיט) כתיב, כלום משא פנים בדבר להורות כהלכה?

"ושוב עסקתי בעניין עם חכמי ספרד המכונה "קהל חסידים עדת בית א-ל" אשר הם המקובלים המכוונים רב חסיד השמ"ש זיע"א (=רבנו שלום מזרחי שרעבי) כמפורסם, ואני לומד עמהם כמה פעמים ביחד. ודברתי וראו והסכימו עמי וכו', וה' אל ימנע טוב להולכים בתמים (תהלים)..."

"דברים היוצאים מן הלב העברי. עקיבא יוסף

עד כאן מלשון מכתבו המהור אלי:

ומסיים (שם) רבנו:

"וממכתב זה יתברר למעיין בצדק ובלב ישר, שני דברים.

"האחד, שמי שמעיין בעניין זה בלי נגיעה ושנאה, ורק מביט אל נקודת מרכז האמת, רואה בבירור אמיתות דברנו להלכה. כי זה הרה"ג בעל מחבר ספר "לב העברי" שליט"א, הוא מפורסם בצדקתו ובחסידותו בקצווי ארץ, ואנוכי השפל לא זכיתי מעולם להיות לי שום הכירות עם צדיק זה, וזה הוא המכתב הראשון שהשגתי מאתו. כן גם מאלו הגדולים שיחיו שעסק בעניין זה, לא זכיתי מעולם להיות לי שום הכירות עמהם שיהיה מקום לחשוד אותם ח"ו שמשום נגיעה ואהבה נוהה דעתם אחר דעתי. ורק משום שעיינו בעניין זה בצדק, בלי שום נגיעה ונטייה לשום צד, רק לכוון האמת לאמיתה, ראו שהאמת כדבריי, שבה ותהילה להשי"ת..."

(עכ"ל רבנו לענייננו)

כנראה, שהגאון רבי עקיבא יוסף זצ"ל, הוסיף לעמוד בקשרי מכתבים רצוא ושוב במשא ומתן של הלכה עם רבנו זי"ע. והנה, מתוך משא ומתן של הלכה זה, שרד בדורנו מכתב אחד ויחיד מרבנו זי"ע, בגוף כתב יד קדשו, הנמצא כעת תחת ידי יורשי הגאון הצדיק המנוח מוהר"ר משה האלברשטאם זצ"ל מירושלים עיה"ק ת"ו, חבר הבית דין צדק של "העדה החרדית" ומגדולי חכמי ירושלים, אשר קיבל זאת

בירושה מאת הותנו הרה"צ ר' הלל שלעזינגר זצ"ל מירושלים, נכדו של הגאון הצדיק רבי עקיבה יוסף שלזינגר זצ"ל, שהמכתב נמצא בין גנזי אוצרותיו.

מכתב תשובה זה, היה ספון וטמון בכתב יד קודש רבנו זי"ע, במשך תקופה של כמאה ועשרים שנה מעת כתיבתו בידי רבנו ושילוחו לארץ הקודש, והיה בלתי נודע ברבים, מחמת שלא ראה אור הדפוס. רק לפני עשור בלבד, בשנת תשס"ט, ראה מכתב רבנו אור עולם לראשונה, במסגרת הספר החדש שנדפס מאת הגאון, ה"ה "שו"ת רבנו עקיבה יהוסף" על חלקי שולחן ערוך אורח חיים ויורה דעה.

התשובה האמורה, נדפסה בגוף דברי תשובה להלכה שהשיב הגאון רעק"י, בנידון שנשאל מאת אנשי החברה קדישא בירושלים עיה"ק, כדת מה לעשות במי שבהיו לבש תכלת בציצית, האם יש לקברו עם ציצית של תכלת (כמנהג הימים ההם שהיו קוברים את הנפטר כשהוא עטוף בטלית שלבש בחייו, והיו פוסלים בו הציצית). רעק"י משיב תשובה ארוכה בעניין, ובתוך דברי התשובה הנ"ל הריהו מעתיק אגרת רבנו זי"ע, תוך הקדמת שורת תיבות הללו: "ועתה אעתיק גוף המכתב האחרון, אשר קבלתי מהגאון הצדיק בעל "פתיל תכלת"... וכאן הוא הולך ומעתיק בספרו הנזכר את לשון תשובת רבנו אליו, שיצא מכתב היד בשנים האחרונות.

והנה אינה השי"ת לידינו בס"ד, העתק צילום תשובת רבנו זו מגוף כתב יד קדשו, אשר הגיעה אלינו מאוצר בית גנזיו של הגאון המובהק רבי משה הלברשטאם זצ"ל מירושלים עיה"ק ת"ו, חבר בד"צ העדה החרדית, שקיבלו מירושת הותנו הרה"צ רבי הלל מרדכי אליעזר שלעזינגר זצ"ל מירושלים, בן בנו של אותו גאון וצדיק רבי עקיבא יוסף שלעזינגער זצ"ל. לבד מחשיבות עצם כתי"ק, ישנם הוספות אחדות שעמדנו עליהם מתוך גוף העתק זה, שאותו הננו מצרפים כאן לחשיבות העניין. יעמדו על הברכה האחים הרבנים החשובים, ה"ה הג"ר יעקב דוד הלברשטאם שליט"א רב דקהל משאקאווע בירושלים ת"ו, הג"ר שמעון שמואל שליט"א אב"ד בית הוראה "דברי משה" בירושלים עיה"ק ת"ו, והג"ר זלמן שליט"א רב דקהל משאקאווע בברוקלין ניו יורק, על שנהגו בנו טובת עין והמציאו לידינו העתק צילום גוף כתב יד קדשו של רבנו זי"ע, לצורך פרסומו לראשונה באכסניה נכבדה זו.

וראה זה חודש, הוספנו בס"ד מכתב מאת הרה"ג החריף רבי שמעון שלעזינגער מירושלים עיה"ק ת"ו, בנו של הגאון הצדיק בעל "לב העיברי", שנשלח בשנת תרצ"ב אל כ"ק מרן אדמו"ר הגאון הקדוש רבי שמואל שלמה זצוק"ל, ובו יבוא בבקשה לשלוח עבורו חבילת פתיל תכלת לטליתו, וכן דברי תורה בעניין תכלת מאביו זצ"ל. ובצדו תשובת כ"ק מרן זצ"ל. התודה והברכה להרה"ג המוכתר בשם טוב מוהר"ר שמעון שפירא שליט"א מירושלים עיה"ק, נין ונכד המחבר, על המכתב.

מכתב מרן הגה"ק "בעל התכלת" זצ"ל מראדזין

אל הג"ר עקיבה יוסף זצ"ל מירושלים ת"ו בעל "לב העיברי"

...יום ג' ואתחנן י"ג מנחם תר"נ פה ווארשא

שלום וכט"ס לכבוד הרב הגאון המפורסם וכו' כש"ת מ' עקיבא יוסף ני בעהמ"ח ספר
לב עברי

אחד"ש שני.. מכתבי קבלתי היום, הנני עובר דרך פה, ושלחתי לו שלושים אגודות
תכלת בחותם בתוך חותם, ויזכה לקיים כל המצוות כמאמרם.

התכלת יחלק בין אוהבי מצוות בלא לב ולב (א). ידרוש בשלום הרב המקובל מ' ששון
פרסידי (ב) שי'. ולא יפלא בעינו על הרבה מגדולי מדינתנו שלא לבשו עדיין, כי מטיבן
של קרובים ידע טבען של רחוקים יכתירו שכתב לי שהשיב לו _____ כן... הרבה.
אכן בעזהש"י הרבה אלפים מישראל מקיימים מצוות ציצית בתכלת ולבן, ובעזהש"י
מוסיפין והולכין בכל יום, ושפת אמת תיכון לעד.

ובעזהש"י גמרתי מאמר עין התכלת ויצא אי"ה לאור, שמה את כל יוכיח.

ומה שכתב מספרי העמים, בעזהש"י את הכול ידעתי וראיתי, כמו שהבאתי שהרבה
מינים יש בו אכן אין הסימנים שהבאתי רק במין אחד, והוא מצוי גם בים התיכון בגבולי
זבולון עד היום.

הנני דו"ש נאמן באהבים

גרשון חנוך העניך בהרב הגאון הקדוש מאיזבצא זללה"ה

(א) על פי דברי הכתוב (דברי הימים א', יב לד) "מזבולון יוצאי צבא עורכי מלחמה בכל כלי מלחמה
חמשים אלף ולעודור בלא לב ולב". ופירשו הקדמונים ז"ל (רש"י ורד"ק) היינו בכל ליבם, שלא
היה להם ב' לבבות כי אם לב אחד שלם אל דוד ע"ש. וכן נוסח תפלת הושענא רבה "למען
באי לך היום בכל לב, שופכים לך שיח בלא לב ולב". ובידוע שחילזון של תכלת היה עולה
בחלקו של זבולון, ושמה זה נכלל ברמיזה כאן [ויתכן גם שהבליע ברמזו שזבולון בכתוב היו
נכונים למלחמת מצווה וכן בזה, וד"ל] (ב) הוא הרב המקובל רבי ששון ב"ר משה בעל
המחבר ספר "שמן ששון", מחשובי מקובלי ירושלים עיה"ק ת"ו.

בשולי מכתבו של רבנו זי"ע, יש להוסיף כדלקמן:

המקובל בעל "שמן ששון" הנזכר בדברי רבנו זי"ע, הוא הגאון המקובל רבי ששון ב"ר משה, מחכמי המקובלים בירושלים עיה"ק. וזה אשר נכתב עליו בספר "תולדות חכמי ארץ ישראל" (לי' גלים, ירושלים תשל"ח), בערכו:

"רבי ששון ב"ר משה, נולד בבוסניה (=שבמדינות הבלקן). הגיע לארץ ישראל עם אחיו הגדול רבי אפרים, והיה מגדולי ירושלים וחסידיה, פרנס ומנהיג קהילת "בית א-ל" שנים רבות. חיבר ספר "שמן ששון", חמשה חלקים בקבלה. הוציא לאור את "ספר התכונה" להגה"ק רבי חיים וויטאל (ירושלים תר"ך). נפטר בירושלים ביום י"ח ניסן תרס"ג, והוא בן שמונים שנה". (ע"כ)

והנה מבין השיטין של מכתב תשובת רבנו זי"ע נראה, כי הגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגר באחד ממכתביו האחרונים, ניסה להסב ולעורר את תשומת לבו של רבנו זי"ע לכך, שמתוך ספרי חכמי העמים משתמע, שהחילזון אשר שימש בימי קדם לצביעת התכלת בציצית, מין אחר היה (=שכפי הנראה מתוך ספרי חכמי העמים כבר בתקופה זו, הרי החילזון ששימש לצורך צביעת צבע התכלת בתקופה העתיקה של זמן בית המקדש השני, היה החילזון הידוע אצלם בלשונם בשם "פורפורא", או "מורקס" בשפה של היום, והאריכו מזה חוקריהם בספרים השונים).

ואכן, כפי שמתברר במקום אחר מכתבי הגאון רעק"י בעצמו, כמסיה לפי תומו, שהוא היה מברר בעת עסקו בד בבד אודות דעת חכמי הטבע והיסטוריונים של האומות, בכדי להיוודע דעתם בעניין, וכפי שעולה במפורש מן השורות שלפנינו:

"הנה הגאב"ד דהעכבערג במדינת אשכנז, מוהר"ר משה אלחנן פנחס וועכסלער זצ"ל, שלח אליי השגות והוספות על "ברית עולם קמא"... ובעזוה"ר נשאר באמצע מלאכתו מלאכת הקודש..

"כי בעניין אחד עשה חסד עמי, בדבר המחלוקת אשר היה ברוסי"א בעניין תכלת לציצית אשר המציאו גדול אחד זצ"ל - ופלפול ארוך שהיה אצלנו, כמובא בתשובותיי אי"ה אם ה' יהיה בעזרי להוציאם...

"ובקשתי ממנו כי לא נסמוך על הפלפולים, בעניין אשר איכא לברורי [=לברר] מן דורשי קדמוניות, על מהות התכלת. וטרח ודרש אצל חכמי העמים באקאדעמיי"ע בלייפציג להוציא את ידיעתם בזה, ושילחם אליי, ויבואו העתקות אלו בתשובותיי הנ"ל אי"ה..." [עכ"ל]

[מתוך הקדמה לספר "ברית עולם אחרון" להגאון רבי עקיבא יוסף זצ"ל]

כנגד ידיעות הללו שקיבל דרך ידידו הגאב"ד העכבערג הנ"ל, שבירר לבקשתו אצל חכמי 'האקדמיה' ושלח אליו החומר כאמור, רומזים כפי הנראה דברי רבנו זי"ע במכתב תשובתו אל הגאון רבי עקיבא יוסף ז"ל, במה שכתב רבנו בזה הלשון:

"ומה שכתב מספרי העמים – 'בעזרת השי"ת את הכול ידעתי וראיתי... אכן, אין הסימנים שהבאתי (=במאמרים 'שפוני טמני חול' ו'פתיל תכלת') רק במין אחד"!!..."

[עכ"ל קדשו של רבנו, כמובא לעיל]

והיינו, שבאותו מין החילזון (=הנודע בשמו הלטיני "סעפיא אופיצינילים"), אותו זיהה רבנו זי"ע כחילזון התכלת, אשר ממנו נעשית ת"ל צביעת התכלת עד לימינו אנו.

כלומר ובמילים אחרות, רבנו מודע היה לכך מראש ומקדם מידיעת חכמי 'האקדמיה' של האומות, אשר כבר בזמנו היו מצדדים לפי מסקנת מחקריהם הארכיאולוגיים וההיסטוריים בסברה, שהחילזון שממנו צבעו התכלת לציצית הוא אותו המין ידוע ששימש אצל האומות מימי קדם לצביעת הפורפורה, דהיינו המורעק"ם. אכן, כמו שכותב רבנו בהדיא במכתבו כאן, לא מן השם הוא זה, לפי שאין בו בחילזון ההוא הסימנים של חז"ל, שהם [סימני חז"ל בגמרא] נמצאים בשלימות רק במין שמצא רבנו זצ"ל וזיהה בו את החילזון של תכלת, כמתבאר בספריו באר היטב ובפרטות.

*

ומכאן תשובה גלויה וניצחת לאותם חכמים בעיניהם שבימינו, אשר מתיימרים לומר כי בנמצא מין חלזון אחר אשר לדעתם (שאינה על פי דעת התורה) ממנו צבעו התכלת, ועוד מגדילים לעשות ולחזות דעתם, כי לולי היה רבנו זי"ע חי עמנו בזמננו, כי אז בוודאי ומבלי ספק היה מודה בדעתו שזוהי התכלת האמתית, לאור הנתונים והפרטים שהתבררו מזמן רבנו ועד היום, שלא היו ידועים כלל בתקופת חי רבנו, והיה מורה כביכול ללבוש את התכלת העשויה מן החילזון ההוא דווקא.

אולם מלבד שאין מהצורך לפי דעתנו להשיב על דברים כאלה שלא מן החכמה הם נאמרים – הנה הרי דברי רבנו זי"ע מורים במפורש היפך דבריהם, שכן כפי העולה במפורש מן המכתב המובא למעלה יוצא באופן ברור, שרבנו זי"ע בעצמו ראה וגם הכיר מקרוב את דעתם של חכמי העמים. ואולם למרות הכול, מתוך רוחב דעתו ועוצם בקיאותו של רבנו זי"ע, אשר כל רז לא נעלם ממנו בנגלה ובנסתר, ולהבדיל בחכמת העמים שהן בבחינת "לרוקחות ולטבחות" לתורה – הכריעה דעתו הקדושה "על פי סימני הגמרא וחז"ל" היפך דעה זו, שאותה כאמור דחה רבנו מכל וכל. אלא קבע להלכה ולמעשה על פי דעת תורה והלכה ברורה, כי חלזון התכלת

הוא אותו המין הידוע שנקרא "ספיא אופיציונלים" דווקא, אשר ממנו ת"ל נצבעים אלפי פתילי תכלת לאחב"י מידי שנה בשנה עד עצם היום הזה.

ובאמת, כל מי שעובר ולומד היטב את דברי רבנו זי"ע מבפנים, ורואה באיזה דרך ואופן מפרש רבנו על פי דעת תורתו את סימני החילזון כפי שנמסרו ופוזרו בדברי חז"ל הקדושים הלוא היא בספרתם – ובמיוחד דברי רבנו הרמב"ם ז"ל בסימני החילזון – הרי מבין הוא מעצמו כי לא יתכן חלזון אחר, מלבד אותו שזיהה רבנו זי"ע בעצמו, ובוודאי שלא אותו חילזון שזיהו הם על פי חכמי האומות וכאמור, שאינו עונה על סימני החילזון שנאמרו בעניין. אולם תועלת ידועה יש במכתב האמור לגבי העניין המדובר, (מלבד עצם דברי קדשו ז"ל כמובן), והוא: שלעומת הטענה הנטענת כאלו נעלמו כביכול מרבנו זי"ע דברי חוקרי ומדעני האומות בעניין, עתה מתברר היטב, שעיקרי הדברים ידועים גם ידועים היו לפניו, שכן עצם ההשערה (או הקביעה, כל שיטה כסברתה) ידועה הייתה כבר אז, ורבנו זי"ע שללה מכל וכל וסירב לקבלה ואף לשמוע זה, מחמת שלילת "הסימנים" (ואולי עוד סיבות) וכאמור.

אי לכך, למרות שבמשך כל השנים הרבות שעברו מני אז נוספו כל מיני חומרים בנידון, מכל מקום אין הדברים נוגעים כמובן אל עיקר "הסימנים" של החלזונות למיניהם, שאלו כמובן לא השתנו מאז כלל וכלל, אלא כל מה שנשתנה היינו בעיקר בחינת "הממצאים הארכיאולוגיים" שנמצאו בשטח כביכול, או שיטות הצביעה השונות וכדומה, או דברי חכמי האומות בצביעת הפורפורה שלהם, מה שאינו מעלה ואינו מוריד לגבי סימני החילזון, שלפי דעת תורה הם בלבד אלה הקובעים לגבי זהות החילזון שצובעים בו התכלת. ודוק, כי פשוט וברור הוא לכל מבין והולך ישר.

*

לסיום, כדאי להוסיף כאן קטע מדברי הגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגר הנזכר, מן השורות שהוסיף לאחר תשובה זו, אשר מדבריו שם ניכר ובולט עד כמה היה הוא אחוז רגשי התבטלות כלפי גדלותו הענקית של רבנו זי"ע, וכפי שהדברים משתקפים מהשורות דלהלן:

"אמנם, אותו גאון בגדולתו, הלוא נודע בשערים פלאי פלאותיו אשר עשה ב"מסכת כלים" וסדר מחרות ושאר חיבורים, עד כמה רב גובריה (=כוחו).

וסופו הוכיח, שנפטר בקדושה נפלאה, אחרי שסבל כל כך הרבה ייסורים של אהבה. כי הרופאים רצו לתת לו סם לישון, ולא רצה כי אם סבל הייסורים באהבה, ולא יכלו הרופאים להאמין שיכול לשאת הייסורים, ולהדליק עוד כל נרות החנוכה, תמהו מראות.

מכתב טובה בנושא התכלת בציצית

12

נפטר בסימן יפה כאשר נכנס 'בכי טוב' (=רמז על פטירתו של רבנו בחודש טבת כדלקמן), כמובא בספר "קרניים", מובא בילקוט ראובני פרשת לך לך 'תקבר' בשיבה טובה ר"ת 'טבת', ועיין שם באורך – אחר חצות לילה, ולא הניח יום בלא תורה ומצוות, על זאת התפלל כל חסיד. על כן בלי ספק מלבד שהוא מיוחס מזרע מלכות בית דוד זיע"א, צריכים לחוש לכבוד מלכים למלכא דרבנן כאלו:

(ע"כ לשון קדשו של הגאון רעק"י זצ"ל)

(צילום: פרץ כהן)

25. ציצית עם תכלת – שיטח ראדזין

מכתב שנשלח אל כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי שמואל שלמה זצוק"ל, ובו בקשה לשלוח לירושלים עיה"ק ת"ו כריכות "תכלת"

מכת"י הרה"ג רבי שמעון שלזינגר זצ"ל מירושלים עיה"ק, בן הגה"צ המפורסם רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל בעל "לב העברי"

בעזרת השי"ת, יום ו' עש"ק ויקרא, י"א אדר שני תרצ"ב, בתוככי ירושת"ו

לידיד בן ידיד, ידיד ה' וידיד ישראל, ארי בן ארי, האי ניהו הגה"צ המפורסם, בוצינא קדישא, חסידא ופרישא, פאר מקדושים, כקש"ת מהור"ר שמואל שלמה שליט"א למשפחת ליינער, האדמו"ר מראדזין

אחר דרישת שלום תורתו, כיאות להזרת גאון.

באתי לחלות בזה את פני קדשו בדבר מצווה חביבה, והיא:

בטח ידוע לכ"ק, שאאמו"ר הגאון הצדיק המפורסם מוהר"ר עקיבא יוסף שלעזינגר זצוקלה"ה מחבר ספר 'לב העיברי', היה מעריצו של מרן זקנו הגאון הצדיק מאור הגולה 'בעל התכלת', ובפרט בעניין התכלת, כאשר מרן זקנו מעתיק מכתבו בספרו הק' 'פתיל תכלת'.

גלל זה, איוותה נפשי גם כן אני, לקיים מצוות ציצית כתיקונה. וחיפשתי פה חוטי תכלת, ולא מצאתי את שאהבה נפשי. לכן אין לי עצה אחרת, כי אם לפנות לכ"ק שימלא בזה את מקום אבותיו הקדושים, שהיו רגילים לשלוח למרן אאמו"ר זיע"א חוטי התכלת. אבקשו בזה להמציא גם לי את התכלת, ואני מוכן לשלם כאשר יושת, או לכשירצה אשליח לו ספר 'לב העיברי' שהדפסתי מחדש עם הרבה הגהות והוספות מעצם כתי"ק.

שלא יהיה מכתבי ריק מדברי תורה, אסיים בזה שהביא מרן אאמו"ר זיע"א בספרו 'תורת יחיאל' פ' בראשית, וזה לשונו:

"פלא ראיתי בפייט קרובין של פורים אצל 'גואל ישראל' לסימן גאולה, אשר ימצאו את התכלת. וכעת נדפס ספר 'פסול תכלת' [וכתב] אשר גדול אחד זצ"ל המציא תכלת, אשר הלבישו בו כמה אלפים ברוסיה. וז"ל הפייט: "זה הכנה לאות לתיקון אריא-ל, תכלת ידה עשות לגאולי א-ל" עכ"ל. כן ייסד הקליר, שהוא רבי אלעזר ברבי שמעון לדעת התוספות חגיגה ה' ע"א ע"ש. וגם בעיני יפלא", עכ"ל אאמו"ר זיע"א.

ואחרי שבא כבר הסימן, יהא רעווא שהשי"ת יחיש את גאולתנו ופדות נפשנו בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אכ"ר.

כה דברי ידידו המשתחוה מרחוק מול הדרתו

שמעון שלזינגר,

בלאאמו"ר הגה"ק מחבר ספר 'לב העיברי'

תשובת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי שמואל שלמה זצוק"ל

על המכתב

ב"ה יום ד' כ"ב אדר ב' שנת תרצ"ב לפ"ק

כבוד הרב הגאון הגדול מעוז ומגדול צנא מלא ספרא, חריף ובקי, מגזע תרשימים בנן של קדושים וכו' וכו' כש"ת מו"ה ר' שמעון שלעזינגער שליט"א, חונה בתוככי ירושלים תובב"א

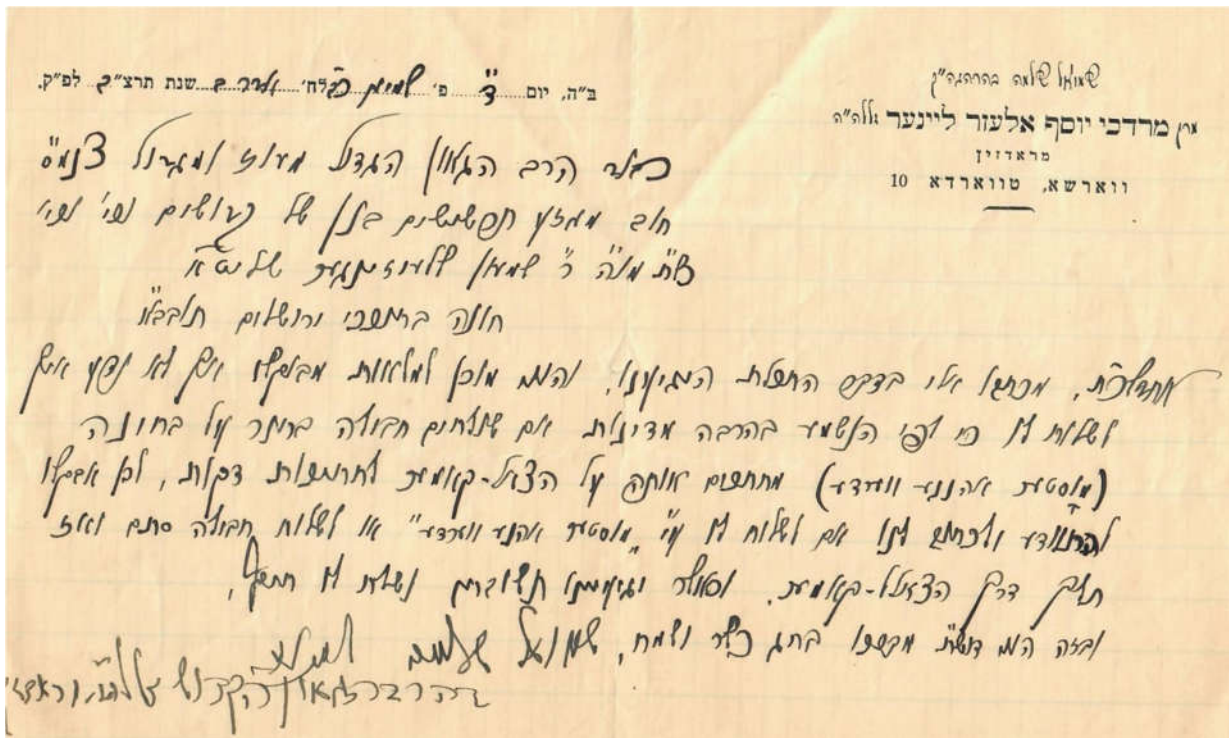
אחר דרישת שלום כ"ת, מכתבו אליי בדבר התכלת הגיענו. והנני מוכן למלאות מבוקשו. אך לא נדע איך לשלוח לו. כי לפי הנשמע בהרבה מדינות, אם שולחים חבילה גדולה על בחינה (מוסטער אהננע ווערדע) מחתכים אותה על הצאל-קאמער לחתיכות דקות.

לכן אבקש להתוודע ולכתוב לנו אם לשלוח לו על ידי "מוסטער אהננע ווערדע", או לשלוח חבילה סתם, ואז תלך דרך צאלל-קאמער. וכאשר יגיענו תשובתו, נשלח לו תיכף.

ובזה הנני דורש שלום תורתו מברכו בחג כשר ושמת,

שמואל שלמה ליינער

בהרב הגאון הקדוש זלה"ה מראדזין

צילום כתי"ק מכתב מרן אדמו"ר כ"ק רבי שמואל שלמה זי"ע מראדזין, להרה"ג ר' שמעון שלזינגר זצ"ל (בן הגה"צ רעק"י זצ"ל מירושלים עיה"ק בעל מחבר ספר 'לב העיברי')

פירווי עובדות

בשולי פרשת חידוש מצוות "התכלת בציצית"

בידי רבנו הגאון הקדוש אדמו"ר בעל "אורחות חיים" זי"ע מראדזין
(לרגל לימוד מצוות ציצית ב"פרשת שלח")

א. עוד בימי נעוריו של רבנו, בתור ילד, כבר נשמע רמז מפליא מפי קדשו של זקנו, רבנו הקדוש מאיזביצא בעל "מי השלוח" זי"ע, באשר לכוחו של הנער בנושא "מצוות ציצית".

היה זה לעת שביקש פעם בנו, הוא אבי רבנו, הגאון הקדוש בעל "בית יעקב", להטיל ציצית בכנף בגדו של אביו, הרבי הזקן מאיזביצא. אזי פנה הרבי הזקן לבנו ה"בית יעקב", ואמר לו בחיבה:

"את זאת תשאיר נא לבנך הנער "גרשון העניך", שיטיל הוא את הציצית בבגדי, שכן הרי הינו "עילוי בעשיית ציצית"!

לימים, בעת שחידש רבנו זצ"ל את הנהגת מצוות התכלת בציצית, ו"הרעיש את העולם" בנושא – נזכרו זקני החסידים באמירתו של רבנו הזקן מאיזביצא, על נכדו רבנו זצ"ל: "עַר אִיז אַן עִילוֹי אִין מאַכִּין צִיצִית!" וכוונת דברי קודשו, הובנה אז למפרע, לאחר עשרות בשנים...

ב. סיפרו חסידים, כי עוד בהיות רבנו זצ"ל עלם צעיר, אשר הדהים את הכול בחריפותו ובשנינותו ובכישרונותיו המזהירים, ועם זאת נודע בשובותו כנער – פנה אליו בדרך חיבה אחד מגדולי החסידים והתלמידים בחצר זקנו הקדוש, ו"סנט" בו:

"הן אנוכי בהיותי גילך, כבר ידעתי למנות את כל "תרי"ג מצוות" בעל-פה; ואלו אתה?..."

הנער החריף לא נשאר חייב, אלא אחז בדש בגד "ארבע כנפות" שלו ובציציותיו, תוך שהוא מפטיר כלפי החסיד בשנינות:

"אף אני כך: שכן "שקולה מצוות ציצית כנגד (תרי"ג) המצוות כולן!"...

ג. רבנו זצ"ל פעם התבטא ואמר (במהלך פולמוס ה"תכלת"):

"למעשה, הייתה מלכתחילה מחשבתי לעסוק בהדפסת כתבי וחיבורי אבותיי הקדושים זי"ע, וכן גם החיבורים אשר חנן אותי השם יתברך ולהוציאם לאור עולם, ורק אחר כך להתפנות ולהתמסר לנושא "התכלת בציצית" (=אשר כידוע העסיקה את דעת רבנו זצ"ל בשנותיו האחרונות בכל ישותו ומהותו ממש, יחד עם כל המחלוקת לשם שמים שניהל בעניין).

"אך בפועל שבתני ממחשבתני הראשונה ונפניתני מוקדם מכפי שחשבתני אל נושא "התכלת", מכיוון שמן השמים בא לידי מעין "מציאה" שבאה בהסח הדעת (סנהדרין צז). וכעניין מצווה שבאה לידו שכידוע "אין מעבירין עליה", ופה נמנע רבנו זצ"ל מלפרט, ולאור זאת הסקתי, כי עלי להתחיל בעסק "התכלת" ללא כל דיחוי.

(דור ישרים)

כך כותב רבנו זי"ע בהקדמה לספרו האחרון שהוציא לאור "אורחות חיים" (ווארשא תרנ"א):

"אכן לא יכולתי להקדים הוצאות הספרים לאור [הכוונה לספר 'אורחות חיים' האמור, שחיברו רבנו עוד בשנת תרמ"ג, כפי שמספר רבנו שם בהקדמה השתלשלות החיבור, וכן עוד מחיבוריו בקודש], עדי אוציא תחילה ראשית ספר הקדוש "בית יעקב" מאדוני אבי מורי ורבי הרב הגאון הקדוש זללה"ה, אשר מוטל עליי משום מצוות כיבוד [וגו']".

"ולכן לא הוצאתי לאור מאז שום ספר מאשר זיכני ה', רק אשר ראיתי גודל מצווה בשעתה בעניין 'התכלת' אשר זיכני ה' להוציא לאור לחדש מצווה קדומה הנושנת זה יותר מאלף שנים, וזיכני ה' בזכות אבותיי הקדושים לבוא עד תכליתה, ועל ידי סימנים הנזכרים בש"ס ומדרשי חז"ל וגדולי הראשונים מצאתי להכיר את החילזון ולהוציא ממנו צבע התכלת, והוצאתי לאור שני מאמרים 'שפוני טמוני חול' ו'פתיל תכלת', בביאור עניין הזה בעמק הלכה, ובעזרת השי"ת הרבה אלפים מישראל דורשי מצוות ומחבביהם, חכמי לבב לוקחי מצוות כבר הטילו תכלת בציציותיהם, את זה ראיתי להקדים משום חיבוב מצווה בשעתה... [עכ"ל קודש רבנו זללה"ה, בהקדמת 'אורחות חיים']"

*

פעם בעת הפולמוס הגדול בנושא חידוש מצוות התכלת, התבטא רבנו מרן אדמו"ר זצ"ל באוזני בן אחיו, הרב ר' חיים שמחה ליינר זצ"ל מלודמיר, ואמר לו כדברים האלה:

"שמא חושב הנך, כי אילו הקדמתי לקבל "הסכמות" מגדולי הזמן בטרם עלה נושא "התכלת ברבים", אזי עדיף היה לו לנושא "התכלת" ועדיף היה גם עבורי, משום שאולי לא הייתי צריך כל-כך לעמוד בעין הסערה והמחלוקת כפי שהדבר עתה, אלא היו עומדים לצדי גם רבנים "תומכים"?"

"ואכן – יש רגליים לסברה זו! שכן הלוא ברור בעיניי – טען רבנו בפשיטות, כי אילו בקשתי מראש "הסכמה" לחידוש דבר מצווה זו, והייתי מציע הדברים לפני הרבנים בהשקט ובטח רחוק מעיני כל, אזי אין כל ספק אצלי כי היו מצטרפים עמי לדעתי רבנים לא מעטים.

כאן הוסיף רבנו זצ"ל:

17

"והלוא כך גם אירע עמדי, גם בנושא חיבור הספר "סדרי טהרות" על מסכת כלים (=החיבור הראשון שהוציא רבנו זצ"ל עוד בחיים חיותו של אביו הקדוש רבנו "בית יעקב" זי"ע, והוא חיבור בעין גמרא עם מפרשים על מסכת כלים שבסדר טהרות). כי בתחילה, בטרם ראה החיבור אור עולם, היו "מתנגדים" לדבר אשר ניסו להרפות את ידי וטענו, כי בזמננו זה האחרון, אל לנו להוציא חיבור כדוגמת "גמרא" על ש"ס משניות מסדר "טהרות", במקום אשר חז"ל הקדושים בעצמם לא חיברו כזאת. המה טענו אז באוזניי, כי אין שום סיכוי שגדולי הדור יאשרו ויסקימו על "מפעל" מסוג זה. אכן, אנוכי לא רפו ידי, ובעזר השם יתברך, בעת שבאנו לפני גדולי ישראל וחכמי הדור זצ"ל, והצענו לפניהם דבר החיבור החדש, הסכימו ב"ה על דינו בשופי ובתשואת חן, ונתנו בעצמם "הסכמה" על החיבור.

"אולם למעשה, בנושא זה של מצוות "התכלת בציצית" – בכוונה מיוחדת אכן לא נהגתי כך. שכן עז רצוני היה, כי לא יסקימו עמי "כלאחר יד" או "מפני הכבוד" גרידא בסגנון של "אין מסרבין...". אלא יעינו נא הרבנים וגדולי התורה תחילה בעצמם, במתינות וללא משוא פנים, ורק אז יוציאו בעצמם פסק הלכה ברורה בנידון הנשגב הזה. אי לכך, "וויתרתי" על הסכמות, והוצאתי מקודם את החיבורים בנושא הלכה רבתי זו, למען דעת 'מה יענה ישראל'!

(מספר "דור ישרים")

ומעניין הדבר, כי כדברים הללו ממש, נמצא בלשונו הטהור של רבנו זצ"ל, ב"הקדמה" לספר "עין התכלת" בזה הלשון:

"והוצאתי המאמר 'שפוני טמוני חול' בעזר השם יתברך בשנת תרמ"ז.. ושלחתי בכל תפוצות ישראל, שיראו ויבינו כי כל הדברים ברורים לאמתה של תורה.

"ולא רציתי לדרוש הסכמות על המאמר, למען לא יאמרו מבקרי מומים כי בחנפי לעג הטיתי דעתם, כדרך כל אוהבי מצה ונרגן, מה גם לא באתי לדבר גבוהות, שכל המאמר רק דברים פשוטים ומבוררים..."

(עמ' רה)

ד. מספרים:

פעם התארח רבנו זצ"ל במחיצתו של ידידו הגאון הנודע ופוסק הדור, רבי ישראל יהושע זצ"ל אב"ד קוטנה בעל "ישועות ישראל", אשר נודע בשערים בכל תפוצות ישראל בשם "רבי ישע'לה קוטנער", והתפלפלו ברתחה דאורייתא בסוגיות הש"ס, כדרכה של תורה. עד שעלה על שולחנם, שולחן מלכים, נושא "התכלת".

רבנו זצ"ל עמד והפציר בגאון מקוטנה, כי ישקול את נושא חידוש התכלת בחיוב, אך הגאון הישיש סירב לכך, ונימוקו עמו כדלהלן:

"פוק וחזי, מאי עמא דבר!" (=צא חוצה וראה, האם נתקבל הדבר אצל ישראל קדושים. ביטוי נפוץ בגמרא לגבי עניינים כאלו, שלא יכלו החכמים להכריע בהם ולהגיע אודותיהם לעמק השווה). והרי רואים אנו ש"העולם" מיאן לקבל את ה"תכלת", ומה לנו אפוא לטפל עוד בנושא זה?!"

כשמוע רבנו זצ"ל את דברי הרב מקוטנה, עבר להתפלפל בנושאים אחרים.

משסיים את הביקור, יצא רבנו זצ"ל מביתו של הגאון מקוטנה, כאשר הגאון מתלווה אליו מפתח ביתו חוצה משום כבודו של רבנו. כך טיילו להם יחד שני גאוני הדור הללו ברחוב העיירה, תוך שהם ממשיכים להשיח בדברי תורה.

והנה מרחוק מבחין רבנו זצ"ל ב"סבל" יהודי, אדם פשוט ותמים למראה, העמל למחייתו במשאו על שכמו, ונהנה מיגיע כפיו. לפתע מסמן לו רבנו זצ"ל, ולהפתעתו ולהפתעת בן לווייתו הגאון מקוטנה, פונה אליו רבנו בשאלה:

"אמור נא לי, ר' חייקל היקר! – שואל אותו רבנו – שמא תדע, באיזה נושא בחמץ בפסח נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה, ובאיזה עניין הושוו דעותיהם, והם מסכימים זה לזה??"

"ר' חייקל" הסבל, תולה עיניים שואלות ברבנים הנכבדים העומדים מולו, לבושים בגדי "אטלס" נוצצים של משי וכובע "סויבל" לראשם, ואינו יודע "בין ימינו לשמאלו". וכי מה רוצים רבנים נכבדים אלה, ממני, סבל מסכן? מי זה בכלל ר' מאיר ומי זה ר' יהודה – אין לו כלל מכרים בשמות אלה!..."

בעוד ר' חייקל, הסבל המסכן, עומד נכחו תוהה ובוהה "כאלם לא יפתח פיו", פונה לפתע רבנו זצ"ל בנימה של תרועת ניצחון כלפי מלווהו הגדול, הגאון מקוטנה, ומשבר את אוזנו לאמור:

"בעת יאמר נא הרב מקוטנה! הנה כידוע, מצינו במשנה במסכת פסחים (יא:) מחלוקת בין התנאים רבי מאיר ורבי יהודה, בעניין זמן איסור חמץ בערב פסח, שלדעת רבי מאיר, חמץ מותר באכילה עד שעה שישית, ואלו לדעת רבי יהודה, חמץ מותר באכילה רק עד שעה חמישית.

"על כך אומרת הגמרא (שם ד:):

"דכולי עלמא מיהא, חמץ משש שעות ולעלה אסור!" (=כל העולם מסכימים על כך, כי משש שעות ואילך, החמץ אסור באכילה ובהנאה).

"נשאלת השאלה: איה איפה הם "כל העולם" שמסכים? הנה קחו לדוגמה את ר' חייקל הסבל, וכמוהו עוד הרבה, שאינם יודעים דבר מכל המדובר?!..."

"אלא מאי?! בהכרח עלינו לסבור ש"כל העולם" לעניין זה, אינו כולל אלא "תלמידי החכמים שבדור", כמו כבוד תורתו וכמונו, אלה שיודעים את התורה ומבינים מהו רצון התורה! אם-כן למה יאמר מר כי "העולם" לא קיבל את ה"תכלת"?! אדרבה ואדרבה, הבה נא נשב יחריו ונלבן את ההלכה, וכפי שיתברר כך תיקבע ההלכה בעולם!...

והחריש הגאון, ולא השיב דבר...

ה. דיבר בקדשו כ"ק מרן האדמו"ר רבי יצחק קאליש זצ"ל מאמשינוב – ברוקלין:

"כאשר יצא לאור עולם הספר "שפוני טמוני חול" בעניין ה"תכלת" (ספרו ההלכתי הראשון של רבנו זצ"ל בנושא), עיין בו זקני מרן אדמו"ר רבי מנחם מאמשינוב זצ"ל בשעת אכילתו (לאחר שסיים "תפלת שחרית" לעת ערב), והגיב:

"ווען ער איז נישט אזא שאַרפּער מענטש, וואָלט ער איינגינימען די וועלט! (=אלו לא היה רבנו בעל סגנון חריף כל כך, היה לבטח "כובש" את כל העולם! כלומר, שרוב אנשי הדור היו מקבלים את דעתו).

ועוד אמר (הרבי מאמשינוב זצ"ל):

בנוגע לפרשת ה"תכלת", היו כאלה שחלקו עליו, ביניהם הגאונים הגה"ק בעל "אבני נזר" מסוכטשוב, והגאון רבי יהושע'לה מקוטנה, אשר הרעישו כנגדו.

אמנם הגאון הקדוש הרבי מאוסטרובצה אמר, שאינו יודע מדוע אין הולכים עם תכלת? ואלו הגאון רבי שלום מרכי הכהן "המהרש"ם מברעזאן", ציווה לקוברו בטלית עם ציציות תכלת.

(ספר "ימות עולם")

ו. בידוע ומפורסם דעתו של הגאון הגדול מהרש"ם מברעזאן זצ"ל הייתה, כי יש מקום לחוש לשיתתו של רבנו זצ"ל בנושא לבישת תכלת בציצית, וכך נהג בעצמו, אם כי לא הורה לרבים.

והנה, יש שסברו וגם כתבו לומר, כי דעתו של הגאון מברעזאן לא הייתה ברורה ו"חד משמעית" בעניין, וכי בעצמו נהג כך רק פעם אחת בשנה (ביום הסליחות "שלוש עשרה מידות") שאז ביום זה בלבד היה מסתגר הגאון מברעזאן בחדרו המיוחד, עטוף בטליתו עם ציצית של תכלת ומעוטר בתפילין, ושנה תלמודו בפרישות. כך הביא בשמו בספר "שולחן מלכים" על "קיצור שלחן ערוך" הלכות ציצית, להגאון מעדעלין (הונגריה), וממנו העתיקו רבים.

אולם לאחרונה ממש, נגלה לעין ספר תורני ייחודי, העוסק בשאלה הפולמוסית הידועה בנושא "הקרבת קרבן פסח בזמן הזה" (שדנו בו כבר בדורו של מרנן הגאונים בעל החתם סופר ורבי עקיבא איגר), ובו מובאת ציטטה מעניינת בשם הגאון

מהרש"ם בנושא התכלת, אשר נעלמה לכאורה עד כה מעיני כל. והדברים מפליאים (אם כי ברור, שהגאון מברעזאן רק לעצמו החמיר בזאת, אבל לא מלאו לבו להורות הלכה לרבים כמובן).

והננו אפוא לפרסם הדברים כאן לראשונה, ישמעו חכמים ויוסיפו לקח.

*

שם הספר האמור הינו "קרנות המזבח", ומחברו היה הרב הגאון רבי יעקב יוקל סאווע זצ"ל, רב אב"ד בעיירה "קאלק" שבמחוז "וואהלין". הספר נדפס בווארשה, תרפ"ח).

וזה לשונו של הרב המחבר (עמוד כד):

"העד העיד לי הרב הגאון ממאציוב בעל מחבר ספר "משמרת שלום", כי שמע מפי גדול דורנו הרב הגאון מהרש"ם הכהן מברעזאן, שאמר, שיש לו חבילות ראיות לחזק דברי הג' אדמו"ר מראדזין בנושא ה"תכלת". והמשיג עליו והיינו אחד מארץ ישראל עשה חיבור על זה להשיגו (=הכוונה כנראה להג' רבי מעשיל געלבשטיין בספר "משכנות לאביר יעקב"), על זה אמר הרב הגאון הנ"ל, שדברי המשיג בטלים. ודבריו של המשיג, גם המה היו למראה עיני הכהן (מהרש"ם) מברעזאן הנ"ל.

"וניכרים דברי אמת, כי כן ציווה הג' מהרש"ם הנ"ל קודם פטירתו, להלבישהו למנוחות ב"מ בטלית תכלת שהיה לו בביתו, כנדפס בצוואתו ז"ל אשר הדפיס בנו אחריו שקראה בשם "בן יכבד אב", יעוין שם".

(עד כאן – מדברי הספר "קרנות המזבח" האמור).

"לכל עת ולכל זמן" (קהלת). אמר החכם מכל אדם. עתה כנראה, הגיע הזמן להיגלות דברי המהרש"ם מברעזאן האמורים, בנושא התכלת שבציצית!

~~~~~

"תניא, היה רבי מאיר אומר:

"מפני מה נשתנה תכלת מכל שאר צבעונין??

"אלא שתכלת דומה לים,

וים דומה לרקיע,

ורקיע דומה לכיסא הכבוד!"

[גמרא מנחות מג, ב]